

การศึกษาและพัฒนาองค์ประกอบของความสุขในชีวิตสมรส

วันที่รับบทความ : 22/01/2566
วันที่แก้ไขบทความ : 22/05/2566
วันที่ตอบรับบทความ : 06/06/2566

อภิญญา ศรีชาว¹
พีณณา กุลนภาดล²
ประชา อินัง³

บทคัดย่อ

การดำเนินชีวิตของคู่สมรสในปัจจุบันมีความเปราะบาง ความสุขในชีวิตสมรสเป็นส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหาการหย่าร้างในอนาคตการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบความสุขในชีวิตสมรส 2) ศึกษาระดับความสุขในชีวิตสมรส โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ คู่สมรสที่อย่างน้อยฝ่ายหนึ่งเป็นข้าราชการทหารบก โดยใช้ชีวิตสมรสร่วมกันมากกว่า 2 ปีขึ้นไป และปฏิบัติหน้าที่ในเขตพื้นที่กองทัพบกภาคที่ 1 - 4 โดยที่ไม่จำเป็นต้องอาศัยอยู่ในกองทัพบก ที่ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบวัดความสุขในชีวิตสมรส สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบความสุขในชีวิตสมรสมี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านความคิด ประกอบด้วย ด้านท่าทีการสื่อสาร และด้านการสร้างความสัมพันธ์ และองค์ประกอบด้านทางอารมณ์ ประกอบด้วย ด้านความคาดหวังในชีวิตสมรส โดยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จากค่า $\chi^2 = 779.58$ $df = 392$ $p\text{-value} = 0.00000$, $\chi^2/df = 1.98$, $RMSEA = 0.048$, $RMR = 0.036$, $SRMR = 0.038$, $CFI = 0.99$, $GFI = 0.92$, $AGFI = 0.90$, $CN = 237.18$ และระดับภาพรวมของความสุขในชีวิตสมรส พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการสร้างความสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 ด้านท่าทีการสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 และด้านความคาดหวังในชีวิตสมรส มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 สรุปได้ว่า องค์ประกอบความสุขในชีวิตสมรสสามารถนำไปพัฒนาเครื่องมือในการเสริมสร้างความสุขในชีวิตสมรสได้ตรงตามบริบทและมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : การวิเคราะห์องค์ประกอบ ความสุขในชีวิตสมรส คู่สมรส ข้าราชการทหารบก

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สังกัด คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อีเมล: tunjotun@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อีเมล: drpennapha@yahoo.com

³ อาจารย์ ดร. สังกัด คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อีเมล: pracha@buu.ac.th

The Study and Develop Elements of Marital Happiness.

Received : 22/01/2023

Revised : 22/05/2023

Accepted : 06/06/2023

Apinya Srikhao ¹

Pennapha Koolnaphadol ²

Pracha Inang ³

Abstract

Today's married life is delicate. Marital happiness is an important part of solving future divorce problems. This research aimed to study the elements of marital happiness and the level of marital happiness. The sample group was married couples in which at least one of each couple was an army officer who got married for more than 2 years and served in the 1st to 4th Army Regions without having to reside in the Army Areas. Multi-stage sampling was used. The research tool was the marital happiness test. The statistical methods used to analyze the research data were mean, standard deviation, and Confirm Factor Analysis. The results showed that marital happiness consisted of 2 elements: the cognitive element consisting of communication and building relationships and the affective element consisting of the expectation of marriage. They were associated with empirical data; $\chi^2 = 779.58$ df = 392 p-value = 0.00000, $\chi^2/df = 1.98$, RMSEA = 0.048, RMR = 0.036, SRMR = 0.038, CFI = 0.99, GFI = 0.92, AGFI = 0.90, CN = 237.18. The overall level of marital happiness was found at a moderate level with an average of 3.68. Considering each aspect, it was found that a relationship element with an average of 3.58, a communication element with an average of 3.65, and an expectation element with an average of 3.80. In conclusion, the elements of marital happiness can be used to develop tools for contextual and effective enhancement of marital happiness.

Keywords: Factor Analysis, Marital happiness, Married couple, Army officer

¹ Doctoral student Faculty of Education, Burapha University e-mail: tunjotun@gmail.com

² Associate Professor Dr. Faculty of Education, Burapha University e-mail: drpennapha@yahoo.com

³ Lecturer Dr. Faculty of Education, Burapha University e-mail: pracha@buu.ac.th

บทนำ

จากสภาพสังคมในยุคปัจจุบันความอ่อนแอของสถาบันครอบครัวนับวันจะทวีความรุนแรงเนื่องจากชายและหญิงนิยมใช้ชีวิตสมรสเร็วขึ้นและใช้เวลาในการศึกษาลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมของแต่ละฝ่ายน้อยลงจึงส่งผลทำให้เกิดความขัดแย้งทางด้านความคิด การปรับตัวเข้าหากัน ขาดความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีการแสดงออกทางอารมณ์และการสื่อสารในทางลบ และความไม่ซื่อสัตย์ (สุเมธนา สินสวัสดิ์, 2557, น. 186) จนนำไปสู่การแก้ปัญหาด้วยการหย่าร้าง สอดคล้องกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2564) ได้เผยแพร่ข้อมูลการหย่าร้างประจำปี 2564 พบว่ามีจำนวน 110,942 คู่ ส่วนใหญ่มีปัญหาอันมีสาเหตุจากความเครียดจากภาวะเศรษฐกิจ การทำงาน และสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลทำให้ความสุขในชีวิตสมรสมีแนวโน้มค่อยลดลงตลอดช่วงชีวิตสมรส เนื่องจากการไม่มีแรงสนับสนุนและชีวิตสมรสจะมีความสุขลดลงไปตามเวลา (Willoughby et al., 2012, p. 399) ดังนั้น คู่สมรสที่มีความสุขในชีวิตสมรสเป็นตัวบ่งชี้ตัวหนึ่งของการมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดี และบ่งบอกถึงการมีความมั่นคงในชีวิตสมรสสูง คู่สมรสที่มีความพึงพอใจในชีวิตคู่มาก และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จะให้การประคับประคองทางอารมณ์ต่อกันในยามที่เกิดวิกฤตการณ์ หรือมีปัญหาได้ดีกว่าคู่ที่มีความพึงพอใจในชีวิตคู่น้อย (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2545, น. 16)

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ตัวแปรความสุขในชีวิตสมรสส่วนใหญ่มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามบริบทที่ศึกษา อาทิ การศึกษาของ Hill (1992, p. 115) พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านพฤติกรรมการสร้างความสัมพันธ์ เป็นปัจจัยของความสุขในชีวิตสมรส สอดคล้องกับแนวคิดของกรมสุขภาพจิต (2553, น. 9-10) ที่กล่าวถึงความสุขในชีวิตสมรสของคนไทยประกอบไปด้วย 3 กลุ่มปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านท่าทีการสื่อสาร ปัจจัยด้านการสร้างความสัมพันธ์ และปัจจัยด้านความคาดหวังในชีวิตสมรส สอดคล้องกับงานวิจัยของ Glenn (1990, p. 819) ที่พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขในชีวิตสมรสได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) ปัจจัยด้านสังคม 3) ปัจจัยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน แม้จะมีผู้ศึกษาองค์ประกอบของความสุขในชีวิตสมรส แต่ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในกลุ่มเป้าหมายคู่สมรสทั่วไป และส่วนใหญ่พบองค์ประกอบที่ยังไม่ชัดเจน จึงจำเป็นต้องศึกษาองค์ประกอบความสุขในชีวิตสมรส เพื่อให้เกิดความชัดเจนและนำไปพัฒนาเครื่องมือการช่วยเหลือคู่สมรสที่มีคุณภาพตรงตามเกณฑ์

การแปลงยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) กองทัพบกภายใต้กระทรวงกลาโหม มินโยบายในการพัฒนาและกระตุ้นคุณภาพชีวิตของกำลังพล โดยมีการกำหนดนโยบายให้หน่วยต่าง ๆ เร่งรัดการพัฒนาคุณภาพชีวิตทหารกองประจำการและครอบครัวอย่างจริงจังเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้กับกำลังพล เช่น การดูแลบุตร คู่สมรส พัฒนาคุณภาพชีวิตกำลังพลให้มีความยั่งยืน สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี ตลอดจนสร้างความมั่นคงในชีวิตเพื่อช่วยลดความกังวลห่วงใยในครอบครัว ทำให้ผู้วิจัยเลือกที่จะทำการศึกษาในกลุ่มข้าราชการทหาร เนื่องจากทหารบกที่มีบทบาทและภาระหน้าที่รับผิดชอบในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ช่วยเหลือประชาชน

ต้องเผชิญกับภัยคุกคามในทุกรูปแบบ ตลอดจนลดความขัดแย้งของสังคม (จิรศักดิ์ สระบัวทอง และ เสาวนารถ เล็กเลอลินธุ์, 2563, น. 167) จึงเป็นกลุ่มบุคคลที่ต้องให้ความสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพทางจิตใจให้เข้มแข็งและมีความสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากข้าราชการทหารบกเริ่มต้นวงจรชีวิตครอบครัวอย่างมีความสุข มีความพึงพอใจในชีวิตสมรสที่เหมาะสม ย่อมเป็นการลดปัญหาความขัดแย้งหรือการหย่าร้างของแต่ละครอบครัวให้น้อยลงไป ทำให้ชีวิตครอบครัวของคู่สมรสเริ่มต้นและดำเนินไปด้วยความราบรื่นสามารถปฏิบัติราชการได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากมีความสุขใจ คลายความกังวล เพื่อตอบสนองต่อนโยบายของกองทัพบกและบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยต่อไป

จากเหตุผลและความเป็นมาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาองค์ประกอบความสุขในชีวิตสมรส โดยผู้วิจัยจะพัฒนาแบบวัดความสุขในชีวิตสมรส ศึกษาองค์ประกอบของความสุขในชีวิตสมรส และศึกษาระดับความสุขในชีวิตสมรสของข้าราชการทหารบกจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการวางแผนในการพัฒนาความสุขในชีวิตคู่ และนำไปสู่การพัฒนาวัฒนธรรมการให้การปรึกษาคู่สมรสให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ หากแต่ละคู่สมรสเริ่มต้นวงจรชีวิตครอบครัวได้เหมาะสมย่อมเป็นการลดปัญหาความขัดแย้งให้น้อยลงไป ทำให้ชีวิตครอบครัวของคู่สมรสดำเนินไปด้วยความราบรื่นสามารถปรับตัวให้มีความสุขเข้มแข็งและดำรงชีวิตสมรสได้อย่างมีความสุขต่อไป

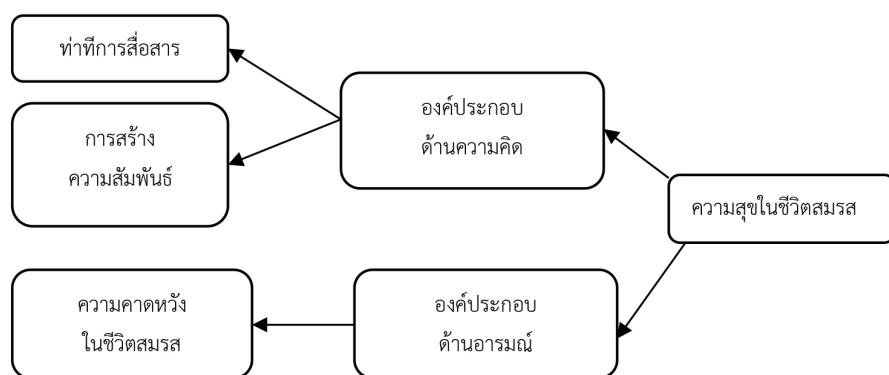
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของความสุขในชีวิตสมรสของข้าราชการทหารบก
2. เพื่อศึกษาระดับความสุขในชีวิตสมรสของคู่สมรสของข้าราชการทหารบก

สมมติฐานการวิจัย

องค์ประกอบความสุขในชีวิตสมรสสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษาและพัฒนาองค์ประกอบความสุขในชีวิตสมรส

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ คู่สมรสที่อย่างน้อยฝ่ายหนึ่งเป็นข้าราชการทหารบก โดยใช้ชีวิตสมรสรวมกันมากกว่า 2 ปีขึ้นไป และปฏิบัติหน้าที่ในเขตพื้นที่กองทัพบกที่ 1 - 4 โดยที่ไม่จำเป็นต้องอาศัยอยู่ในกองทัพบก ซึ่งไม่ทราบค่าประชากรที่แน่นอน

กลุ่มตัวอย่าง คือ คู่สมรสที่อย่างน้อยฝ่ายหนึ่งเป็นข้าราชการทหารบก โดยใช้ชีวิตสมรสรวมกันมากกว่า 2 ปีขึ้นไป และปฏิบัติหน้าที่ในเขตพื้นที่กองทัพบกที่ 1 - 4 โดยที่ไม่จำเป็นต้องอาศัยอยู่ในกองทัพบกที่ได้จากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multiple-stage random sampling) โดยคำนวณสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากหลักการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันที่ว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม ควรมีจำนวน 10 - 20 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ (Schumacker & Lomax, 2010, p. 2) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 360 คน เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีความครอบคลุมและพิจารณาบนพื้นฐานความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเพิ่มอีก 10% รวมทั้งสิ้นผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 400 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลเพียงพอในกรณีที่มีการตอบคำถามไม่สมบูรณ์ มีรายละเอียดขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ผู้วิจัยแบ่งประชากรทั้งหมดตามภูมิภาคออกเป็น 4 ภาค ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ซึ่งสอดคล้องกับที่ตั้งของกองทัพบก ได้แก่ กองทัพบกที่ 1 (ทภ.1) รับผิดชอบพื้นที่ภาคกลาง (บางส่วน) ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก กองทัพบกที่ 2 (ทภ.2) รับผิดชอบพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กองทัพบกที่ 3 (ทภ.3) รับผิดชอบพื้นที่ภาคเหนือทั้งหมด และภาคกลาง (บางส่วน) กองทัพบกที่ 4 (ทภ.4) รับผิดชอบพื้นที่ภาคใต้

2. ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มจังหวัดโดยใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีจับสลากจากทั้งหมด 4 กองทัพบก รวม 36 มณฑลทหารบก สุ่มได้จำนวนทั้งสิ้น 8 มณฑลทหารบก ได้แก่ กองทัพบกที่ 1 สุ่มได้ มณฑลทหารบกที่ 12 ฉะเชิงเทรา และ มณฑลทหารบกที่ 14 ชลบุรี กองทัพบกที่ 2 สุ่มได้ มณฑลทหารบกที่ 21 นครราชสีมา และมณฑลทหารบกที่ 22 อุบลราชธานี กองทัพบกที่ 3 สุ่มได้ มณฑลทหารบกที่ 31 ตาก และมณฑลทหารบกที่ 32 พะเยา กองทัพบกที่ 4 สุ่มได้มณฑลทหารบกที่ 41 สุราษฎร์ธานี และมณฑลทหารบกที่ 42 สงขลา

3. ผู้วิจัยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกำหนดโควตา (Quota Sampling) ให้ได้สัดส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เท่ากันได้จำนวนมณฑลทหารบกละ 50 คู่ ในแต่ละคู่จะเป็นฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตอบแบบวัดจึงได้กลุ่มตัวอย่างรวมจำนวนทั้งสิ้น 400 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างได้แก่ 1) เป็นคู่สมรสที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นข้าราชการทหารบก 2) ต้องใช้ชีวิตสมรสรวมกันมากกว่า 2 ปีขึ้นไป 3) ปฏิบัติหน้าที่ในเขตพื้นที่กองทัพบกที่ 1 - 4 แต่ไม่จำเป็นต้องอาศัยอยู่ในกองทัพบก 4) มีความสนใจในการตอบแบบวัดความสุขในชีวิตสมรส และ 5) มีโทรศัพท์มือถือ หรือคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กที่สามารถดาวน์โหลด

แบบสอบถามออนไลน์ได้ และมีเกณฑ์ในการคัดออกกลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มตัวอย่างตอบแบบวัดความสุขในชีวิตสมรสไม่ครบตามจำนวน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบวัดความสุขในชีวิตสมรสที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล เป็นข้อคำถามแบบปลายปิดประกอบไปด้วย เพศ ระดับการศึกษาสูงสุด ระยะเวลาการสมรส และจำนวนบุตร ส่วนที่ 2 แบบวัดความสุขในชีวิตสมรส จำนวน 34 ข้อ เป็นแบบมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นกับท่านในระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และไม่เคยเกิดขึ้น มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.225 – 0.680 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.915

การพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการขอพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ตามรหัสโครงการวิจัย G-HU 202/2565 ผ่านการรับรองโดยคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2565 และดำเนินการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างตามระเบียบมหาวิทยาลัยบูรพาว่าด้วยข้อกำหนดและแนวทางการดำเนินการด้านจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยจะไม่ระบุตัวตนของกลุ่มตัวอย่างได้ ไม่มีการเปิดเผยต่อสาธารณะเป็นรายบุคคล รวมทั้งกลุ่มตัวอย่างมีอิสระในการตัดสินใจ มีสิทธิ์ที่จะหยุดตอบคำถามเมื่อใดก็ได้ หากรู้สึกไม่สบายใจ โดยที่จะไม่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตและสิทธิประการใด ๆ ที่กลุ่มตัวอย่างจะพึงได้รับต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยพัฒนาแบบวัดความสุขในชีวิตสมรสโดยศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี จากงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวกับความสุขในชีวิตสมรส และศึกษาองค์ประกอบจากแนวคิดของ อิศรา สุวณะศรี (2559, น. 18) ได้แก่ องค์ประกอบด้านความคิด (Cognitive Elements) ประกอบด้วย ด้านท่าทีการสื่อสาร และด้านการสร้างความสัมพันธ์ และองค์ประกอบด้านทางอารมณ์ (Affective Elements) ประกอบด้วย ด้านความคาดหวังในชีวิตสมรส

2. ผู้วิจัยตรวจสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบวัดโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่านเป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามในแต่ละด้านเป็นรายข้อ และให้คะแนนความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ พบว่า ข้อคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.8-1.00 ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ และผู้วิจัยได้ปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

4. นำแบบวัดที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับคู่สมรสที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน เพื่อตรวจสอบหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) ด้วยค่าสหสัมพันธ์ของคะแนนข้อคำถาม (Corrected Item Total Correlation) โดยมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.225 – 0.680 และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.915

5. ผู้วิจัยดำเนินการขอพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ตามรหัสโครงการวิจัย G-HU 202/2565 ผ่านการรับรองโดยคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2565

6. ผู้วิจัยจัดทำแบบวัดความสุขในชีวิตสมรสฉบับสมบูรณ์ เพื่อเตรียมเก็บข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

7. ผู้วิจัยได้ดำเนินการประสานงานกับเขตพื้นที่กองทัพอากาศที่ 1-4 ตามที่ผู้วิจัยทำการสุ่มได้จำนวนทั้งสิ้น 8 มณฑลทหารบก และทำหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อขอความอนุเคราะห์ประชาสัมพันธ์การเก็บข้อมูลวิจัย

8. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้ช่องทางออนไลน์โดยการส่งลิงค์แบบวัดความสุขในชีวิตสมรสให้กลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์การคัดเลือก และดำเนินการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างที่ทำแบบวัดความสุขในชีวิตสมรส

9. ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง (Confirmation Factor Analysis) เพื่อทดสอบยืนยันโครงสร้างความสุขในชีวิตสมรสว่ามีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ และแต่ละตัวชี้วัดมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นอย่างไร และสร้างเกณฑ์ปกติ (Norms) เพื่อให้ได้เกณฑ์การแปลความหมายของแบบวัดความสุขในชีวิตสมรส

10. ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และดำเนินการสรุปผลการวิจัย โดยข้อมูลต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ และการนำเสนอข้อมูลจะเป็นในภาพรวม ทั้งนี้ข้อมูลจะถูกเก็บไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีรหัสผ่านของผู้วิจัยเท่านั้น หลังจากที่มีการเผยแพร่งานวิจัย 1 ปี ผู้วิจัยจะดำเนินการทำลายข้อมูลทั้งหมด

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 ร้อยละ (Percentage)

1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: SD)

2. สถิติที่ใช้ในการในการวิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือของแบบวัดความสุขในชีวิตสมรส

2.1 วิเคราะห์หาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of item-objective congruence)

2.2 วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (Item-total correlation) โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson product moment correlation: rxy)

2.3 วิเคราะห์ค่าความเที่ยงโดยรวมและรายด้าน โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (α -Coefficient)

2.4 การวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน อันดับสอง (Second Order Confirmatory Factor Analysis)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคู่สมรสที่อย่างน้อยฝ่ายหนึ่งเป็นข้าราชการทหารบก โดยใช้ชีวิตสมรสร่วมกันมากกว่า 2 ปีขึ้นไป และปฏิบัติหน้าที่ในเขตพื้นที่กองทัพอากาศที่ 1 - 4 โดยที่ไม่จำเป็นต้องอาศัยอยู่ในกองทัพอากาศ จำนวน 400 คน โดยแบ่งผลการศึกษาความสุขในชีวิตสมรสออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

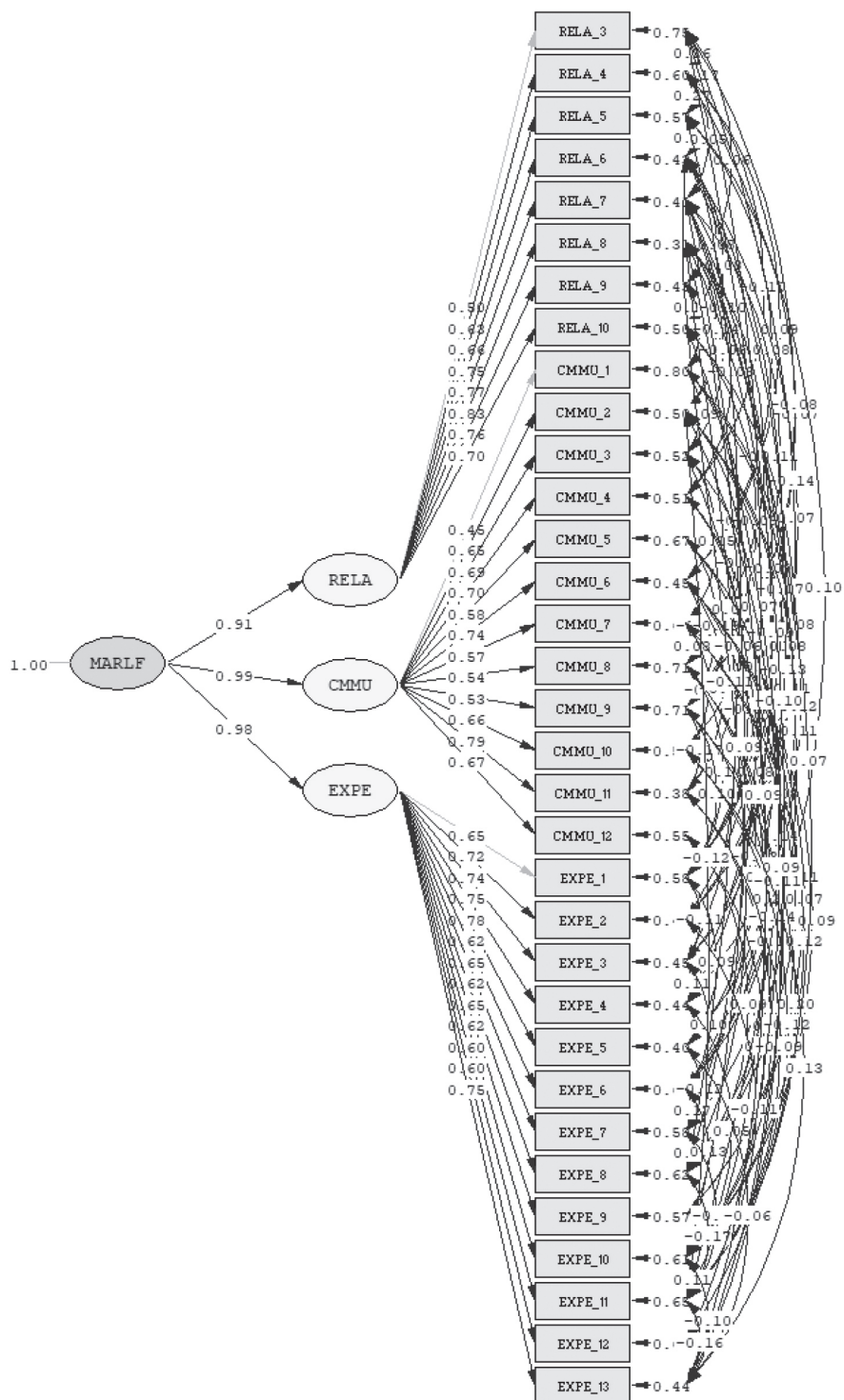
ตอนที่ 1 ผลการศึกษารายองค์ประกอบของความสุขในชีวิตสมรส

1.1 ผลการศึกษารายองค์ประกอบของความสุขในชีวิตสมรส พบว่า แบบจำลองโมเดลความสุขในชีวิตสมรสที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีดัชนีความกลมกลืน ได้แก่ $\chi^2 = 779.58$ df = 392 p-value = 0.00000, $\chi^2/df = 1.98$, RMSEA = 0.048, RMR = 0.036, SRMR = 0.038, CFI = 0.99, GFI = 0.92, AGFI = 0.90, CN = 237.18 โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1 และรูปภาพที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองโมเดลความสุขในชีวิตสมรสและศึกษาความสุขในชีวิตสมรสของคู่สมรส (n=400)

ตัวแปร	Factor Loading (λ)	Error (θ)	t	R ²
ด้านการสร้างความสัมพันธ์ (RELA)	0.91	0.18	10.33	0.82
ด้านท่าทีการสื่อสาร (CMMU)	0.99	0.01	9.62	0.99
ด้านความคาดหวังในชีวิตสมรส (EXPE)	0.98	0.04	14.47	0.96

ตารางที่ 1 พบว่า องค์ประกอบความสุขในชีวิตสมรส ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ (RELA) ด้านท่าทีการสื่อสาร (CMMU) และด้านความคาดหวังในชีวิตสมรส (EXPE) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (λ) ระหว่าง 0.91 - 0.99 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (θ) เท่ากับ 0.01 - 0.18 สามารถอธิบายความแปรปรวนของความสุขในชีวิตสมรสและการศึกษาความสุขในชีวิตสมรส (ตัวชี้วัดแต่ละตัวแปรมีความเชื่อมั่น (Reliability) โดยพิจารณาจากค่า R^2) ได้ร้อยละ 82 - 99 สรุปได้ว่า องค์ประกอบของความสุขในชีวิตสมรสมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังภาพที่ 1

Chi-Square=779.58, df=392, P-value=0.00000, RMSEA=0.048

ภาพที่ 1 แบบจำลองแบบจำลองโมเดลความสุขในชีวิตสมรสและศึกษาความสุขในชีวิตสมรส (n=400)

1.2 ผลการศึกษาเกณฑ์มาตรฐานของแบบวัดความสุขในชีวิตสมรส

ผู้วิจัยดำเนินการกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน (Norm) ของแบบวัดความสุขในชีวิตสมรส โดยอาศัยเทคนิคการหาค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile) รายละเอียดดังตารางที่ 2 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ ระหว่าง 0 – 33.33	แปลว่า อยู่ในระดับน้อย
ค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ ระหว่าง 33.34 – 66.66	แปลว่า อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ ระหว่าง 66.67 – 100.00	แปลว่า อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 2 ผลการการศึกษาเกณฑ์มาตรฐานของความสุขในชีวิตสมรส (n=400)

Percentile	เกณฑ์ค่าเฉลี่ย			ความสุข ในชีวิตสมรส	การแปลผล
	ด้านการสร้าง ความสัมพันธ์ (RELA)	ด้าน การสื่อสาร (CMMU)	ด้าน ความคาดหวัง (EXPE)		
0 – 33.33	1.00 – 3.37	1.00 – 3.41	1.00 – 3.61	1.00 – 3.44	น้อย
33.34 – 66.66	3.38 – 3.87	3.42 – 4.00	3.62 – 4.15	3.45 – 4.03	ปานกลาง
66.67 – 100.00	3.88 – 5.00	4.01 – 5.00	4.16 – 5.00	4.04 – 5.00	มาก

ตอนที่ 2 การศึกษาระดับของความสุขในชีวิตสมรส

2.1 ผลการสำรวจข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 328 คน คิดเป็นร้อยละ 82.00 ศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 58.50 มีระยะเวลาการสมรส 2-5 ปี จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 22.25 และมีบุตร 2 คน จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 34.75

2.2 ผลการศึกษาระดับของความสุขในชีวิตสมรส โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ (RELA) ด้านท่าทีการสื่อสาร (CMMU) และ ด้านความคาดหวังในชีวิตสมรส (EXPE) แสดงผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาระดับของความสุขในชีวิตสมรส (n=400)

ตัวแปร	M	S.D.	แปลผล
1. ด้านการสร้างความสัมพันธ์ (RELA)	3.58	0.78	ปานกลาง
2. ด้านท่าทีการสื่อสาร (CMMU)	3.65	0.62	ปานกลาง
3. ด้านความคาดหวังในชีวิตสมรส (EXPE)	3.80	0.65	ปานกลาง
ภาพรวมความสุขในชีวิตสมรส	3.68	0.64	ปานกลาง

ตารางที่ 3 พบว่า ระดับความสุขในชีวิตสมรสรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสร้างความสัมพันธ์ (RELA) อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 ด้านท่าทีการสื่อสาร (CMMU) อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 และด้านความคาดหวังในชีวิตสมรส (EXPE) อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80

สรุปและอภิปรายผล

สรุป

1. องค์ประกอบความสุขในชีวิตสมรสมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จากค่า $\chi^2 = 779.58$ $df = 392$ $p\text{-value} = 0.00000$, $\chi^2 / df = 1.98$, $RMSEA = 0.048$, $RMR = 0.036$, $SRMR = 0.038$, $CFI = 0.99$, $GFI = 0.92$, $AGFI = 0.90$, $CN = 237.18$
2. ระดับภาพรวมของความสุขในชีวิตสมรสอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 ด้านท่าทีการสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 และด้านความคาดหวังในชีวิตสมรส มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80

อภิปรายผล

1. ผู้วิจัยพัฒนาแบบวัดความสุขในชีวิตสมรส เครื่องมือวัดมีลักษณะเป็นมาตรวัดแบบประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 34 ข้อ ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discriminate Power) ด้วยวิธีการหาค่าสหสัมพันธ์คะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item-total correlation) และหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (Reliability) ด้วยเทคนิคแบบอัลฟา (Cronbach Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.915 แสดงให้เห็นว่า แบบวัดความสุขในชีวิตสมรสมีคุณภาพเพียงพอที่สามารถใช้วัดความสุขในชีวิตสมรสได้ จากการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดด้วยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า ด้านการสร้างความสัมพันธ์ ด้านท่าทีการสื่อสาร และด้านความคาดหวังในชีวิตสมรส มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานระหว่าง 0.91 - 0.99 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า ทั้ง 3 ด้านตัวสามารถบ่งชี้ลักษณะตัวแปรได้ดี โดยมีการสื่อสารในคู่สมรสมากที่สุด (0.99) รองลงมาคือ ด้านความคาดหวังในชีวิตสมรส (0.98) และด้านการสร้างความสัมพันธ์ (0.91) ที่พบเช่นนี้เพราะผู้วิจัยได้นำผล การค้นคว้าและศึกษาองค์ประกอบความสุขในชีวิตสมรสมาสร้างแบบวัดความสุขในชีวิตสมรส แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามในแบบวัดความสุขในชีวิตสมรสที่นำมาวิเคราะห์ทั้งหมดสามารถนำมาใช้อธิบายความสุขในชีวิตสมรสได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดของกรมสุขภาพจิต (2553, น. 9-10) ที่กล่าวถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการหย่าร้าง ความสมบูรณ์และความสุขในชีวิตสมรสของคนไทยว่าประกอบไปด้วย 3 กลุ่มปัจจัยได้แก่ปัจจัยด้านท่าทีการสื่อสาร ปัจจัยด้านการสร้างความสัมพันธ์ และปัจจัยด้านความคาดหวังในชีวิตสมรสในชีวิตสมรส สอดคล้องกับการศึกษาของ Fatima and Ajmal

(2012, p.37) ที่ศึกษาชีวิตสมรสที่มีความสุข พบว่า ปัจจัยที่นำไปสู่ชีวิตสมรสที่มีความสุข ประกอบด้วย ความพึงพอใจ การประนีประนอม ความรัก การดูแล ความไว้วางใจและความเข้าใจ การสื่อสาร ความแตกต่างระหว่างอายุ ความจริงใจและความเคารพ การแบ่งปัน การให้อภัย อารมณ์ของคู่สมรส และโครงสร้างครอบครัว ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของแบบวัดความสุขในชีวิตสมรส 3 ระดับ ได้แก่ ระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับน้อย โดยอาศัยเทคนิคการหาค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile) ทำให้ง่ายต่อความเข้าใจในการแปลผล ดังที่ ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์ (2553, น. 184) ได้กล่าวว่า คะแนนเปอร์เซ็นต์ไทล์ จะทำให้ผู้ทำแบบวัดเข้าใจได้ง่าย แปลความหมายได้อย่างชัดเจน สามารถเปรียบเทียบความสามารถของผู้ทำแบบวัดว่ามีความสามารถในแต่ละด้านเป็นอย่างไร ทำให้ผู้ที่นำแบบวัดความสุขของคู่สมรสไปใช้ สามารถแปลความหมายได้อย่างถูกต้อง

2. ผลการศึกษาระดับความสุขในชีวิตสมรสภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ในการศึกษาระดับความสุขในชีวิตสมรสในงานวิจัยครั้งนี้มีทั้งปัจจัยทางด้านความและด้านอารมณ์ที่ส่งผลต่อระดับความสุขในชีวิตสมรส เช่น การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส การเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหา หรือการสื่อสารทางบวก การเห็นคุณค่า การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และที่สำคัญคือการเปลี่ยนแปลงของยุคชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ที่ทำให้หลายคู่สมรสเผชิญกับความเครียดที่เพิ่มมากขึ้นจึงต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อระดับความสุขในชีวิตสมรส โดยเฉพาะระดับความสุขในชีวิตสมรสในด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สะท้อนให้เห็นว่า คู่สมรสที่อยู่ในระยะขึ้นแต่งงานใหม่หรือในระยะ 0 - 5 ปีแรกหลังการแต่งงาน อาจยังขาดการเรียนรู้เรื่องราวของกันและกัน ไม่สามารถเข้าใจและร่วมรู้สึกได้อย่างลึกซึ้งยังไม่เข้าใจในเรื่องของอารมณ์ ความคิด ความรู้สึกของคู่สมรส หรือขาดการเข้าใจมุมมองต่อสิ่งต่าง ๆ ของคู่สมรส รวมถึงการแสดงความรัก การให้คุณค่าต่อกันและกันอาจลดน้อยลงไปตามกาลเวลา สอดคล้องกับแนวคิดของ Anderson, Van Ryzin and Doherty (2010, pp. 587-596) ที่กล่าวถึงเส้นทางความสุขในชีวิตสมรสว่า ระดับความสุขมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง 1-10 ปีแรกของการแต่งงาน ซึ่งความตึงเครียดส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาด้านความสัมพันธ์ โดยคู่สมรสแสดงออกทางความหึงหวงลดลง เช่น ไม่ค่อยเอาใจใส่ แสดงการรับรู้ได้ในความไม่สบายใจของคู่สมรสอีกฝ่ายบ้าง การทอดทิ้งในยามที่อีกฝ่ายมีปัญหา ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับความสุขในชีวิตสมรส สอดคล้องกับการศึกษาของ ฉัตรรัตน์ เตือนสติกุล (2564, น. 67) ที่ทำการศึกษาคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรส พบว่า คู่สมรสที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสต่ำมีภาวะขาดองค์ประกอบเกี่ยวกับการชื่นชมคุณค่าของคู่สมรสการมีเวลาอยู่ร่วมกันการเต็มใจร่วมทุกข์ร่วมสุขกันการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน การยึดหลักศาสนาในการดำเนินชีวิต และการมีสมรรถนะในการจัดการกับวิกฤติการณ์ระหว่างคู่สมรสอย่างสร้างสรรค์ จึงทำให้คู่สมรสมีแนวทางในการคิด การแสดงออกทางพฤติกรรมต่อกันอย่างไม่เหมาะสมส่งผลให้ระดับของความสุขในคู่สมรสไม่มากเท่าที่ควร ดังนั้น หากคู่สมรสได้รับแนวทางในการเสริมสร้างความสุขในชีวิตสมรสโดยมุ่งเน้นไปที่ด้านการสร้างความสัมพันธ์ ด้านท่าทีการสื่อสาร

และด้านความคาดหวังในชีวิตสมรสให้มากขึ้นจะทำให้คู่สมรสลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างกันและนำไปสู่ความสุขในชีวิตสมรสที่เพิ่มมากขึ้นได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิเคราะห์โครงสร้างความสุขในชีวิตสมรสตามกรอบทฤษฎี ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบด้านท่าทีการสื่อสาร ด้านการสร้างความสัมพันธ์ และด้านความคาดหวังในชีวิตสมรส มีตัวบ่งชี้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม สามารถใช้เป็นแนวทางในพัฒนาความสุขในชีวิตสมรสได้ทั้งในรูปแบบการประเมินโดยใช้แบบวัดความสุขในชีวิตสมรส หรือพัฒนาเครื่องมือเชิงจิตวิทยาที่จะทำให้ผู้วิจัยสามารถพัฒนานวัตกรรมทำให้การปรึกษาคู่สมรสได้อย่างเฉพาะเจาะจงยิ่งขึ้น
2. ด้วยการใช้การวิจัยนี้เป็นการศึกษาข้อมูลจากคู่สมรสในกลุ่มตัวอย่างที่เฉพาะ ทำให้ผลการวิจัยไม่ครอบคลุมกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่น ๆ หากนำผลการศึกษาไปใช้ควรคำนึงถึงบริบทของกลุ่มตัวอย่างร่วมด้วย
3. ผู้ที่สนใจที่จะนำแบบวัดความสุขในชีวิตสมรสไปใช้ ควรศึกษาคำชี้แจงและควรคำนึงถึงบริบทการใช้งานในกลุ่มที่ต้องการศึกษาเนื่องจากแบบวัดความสุขในชีวิตสมรสพัฒนาในกลุ่มตัวอย่างที่เฉพาะอาจนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างใกล้เคียงได้ เช่น กลุ่มทหารในสังกัดอื่นๆ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงตัวแปรอื่น ๆ ที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับความสุขในชีวิตสมรส เช่น ปัจจัยที่เกี่ยวกับคู่สมรส ลักษณะของบุคคลในการรับมือกับปัญหา ความคาดหวังต่อสถานการณ์ในชีวิตสมรส หรือการสร้างความสัมพันธ์ในชีวิตสมรส เป็นต้น
2. ควรวิจัยและพัฒนาเครื่องมือในการเสริมสร้างความสุขในชีวิตสมรส เช่น โปรแกรมการให้การปรึกษา นวัตกรรมทำให้การปรึกษารอบคอบ โดยเน้นในด้านการสร้างความสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างให้คู่สมรสสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตได้อย่างเป็นรูปธรรม
3. ควรศึกษาความสุขในชีวิตสมรสของข้าราชการทหารในสังกัดอื่น ๆ ในระดับต่าง ๆ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มากำหนดนโยบายในการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากรในหน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต. (2553). **คู่มือการให้คำปรึกษาคู่สมรส**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์. (2553). **การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ วิชาหลักการวัดและประเมินผลการศึกษา**. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ฉัตรรัตน์ เตือนสติกุล. (2564). **การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสด้วยการปรึกษาทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้น**. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุ่มทนา สีนสวัสดิ์. (2557). **ครอบครัว:การจัดการความขัดแย้งของคู่สมรสเพื่อการครองรักอย่างยั่งยืน**. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการความขัดแย้ง คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). **อัตราการจดทะเบียนสมรสและอัตราการจดทะเบียนการหย่า**. สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2565, จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3515
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2545). **จิตวิทยาชีวิตคู่และการบำบัดคู่สมรส**. กรุงเทพมหานคร: ชันดำการพิมพ์.
- จิรศักดิ์ สระบัวทอง และเสาวนารณ เล็กเลอสินธุ์. (2563). **คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหารสังกัด หน่วยกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน**. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์**. 6 (2). น. 165 – 181.
- Anderson, J. R., Van Ryzin, M. J., & Doherty, W. J. (2010). Developmental trajectories of marital happiness in continuously married individuals: a group-based modeling approach. **Journal of Family Psychology**. 24 (5), pp. 587-596.
- Glenn, N.D. (1990). Quantitative research on marital quality in the 1980s: A critical review. **The Journal of Marriage and Family**. 52 (4), pp. 818-831.
- Hill, E. W. (1992). Marital and family therapy supervision: A relational-attachment model. **Contemporary Family Therapy**. 14, pp. 115-125.
- Fatima, M., & Ajmal, M. A. (2012). Happy marriage: A qualitative study. **Pakistan journal of social and clinical psychology**. 9 (2), pp. 37-42.
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2010). **A Beginner's Guide to. Structural Equation Modeling** (3rd ed), New York: Taylor & Francis Group.
- Willoughby, B. J., Carroll, J. S., & Busby, D. M. (2012). The different effects of “living together” Determining and comparing types of cohabiting couples. **Journal of Social and Personal Relationships**. 29 (3), pp. 397-419.